

Revidering av naturreservatsbeslutet för Strömsholms Kungsladugård i Hallstahammars kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken de områden som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn är Strömsholms Kungsladugård.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se Reservatsföreskrifter).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skötselplanen för naturreservatets långsiktiga vård (bilaga 2). Förvaltare av reservatet är Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken att Länsstyrelsens beslut den 29 maj 1996 (dnr 231-6927-95) om bildande av naturreservatet med tillhörande föreskrifter och skötselplan ska upphöra att gälla när föreliggande beslut vunnit laga kraft.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg, parkeringsplats, led eller spång,
3. anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad
4. anordna upplag,
5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna,
6. avverka eller utföra annan skogsvårdsåtgärd,
7. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
8. framföra motordrivet fordon,
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
10. kalka eller gödsla mark eller vatten.
11. upplåta mark för orientering eller annan tävling,

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång
Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande
anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser och uppsättning av informationstavlor,
2. dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden, flora och fauna,
3. naturvårdande gallring, röjning, slåtter, plantering, avspärning/inhägnad/stängsling eller liknande åtgärder samt betesdrift.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

1. framföra motordrivet fordon,
2. gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller fast naturföremål,
3. skada, levande eller döda träd och buskar samt att skada vegetationen eller naturföremål i övrigt t ex genom att insamla mossor, svampar eller lavar, med undantag för matsvamp och bär,
4. fånga eller insamla ryggradslösa djur,
5. göra upp eld,
6. tälta,
7. rida,
8. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
9. anbringa tavla, skylt, affisch, orienteringskontroll eller permanent snitsla spår.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för

- att förvaltaren eller den som arbetar på uppdrag av förvaltaren utför de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel i enlighet med fastställd skötselplan,
- att framföra motordrivet fordon i samband med skötseln av reservatet,
- att det utförs nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
- djurhållare att ha tillsyn över betesdjuren och utföra nödvändiga skötselåtgärder kopplade till betesdriften, t ex stängselunderhåll och röjning av sly och buskar,
- vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de biologiska värdena. För sådana vetenskapliga undersökningar krävs dock Länsstyrelsens tillstånd,

- brynrojning inom 4 meter från odlad mark.

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Strömsholms Kungsladugård
NVR-id	2001345
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Hallstahammar
Naturgeografisk region	Nr. 24. Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken
Karta	Terrängkartan: 10 G NV och 11 G SV
Lägesbeskrivning	2 km väster om Strömsholms slott
Fastighet	del av Strömsholm 8:1
Ägandeförhållanden	Statens fastighetsverk
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	7 ha
Natura 2000-området	Strömsholms Kungsladugård (SE0250155)

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla naturvärden knutna till trädklädda ängs- och betesmarker med ett stort inslag av gamla grova ekar och sällsynta arter,
- bevara och i den mån det är möjligt förnya de viktiga substrat som områdets sällsynta arter är beroende av, och
- bevara de upplevelsemässiga värden som är förknippade med äldre kulturlandskap i form av trädklädda betesmarker med ett stort inslag av grova träd.

Syftet ska uppnås genom att:

- områdena hävdas med bete eller slätter
- utglesning av träd och buskar, samt plantering av ek, sker vid behov
- ekar ges utrymme att utvecklas och bli biologiskt gamla och vid alla åtgärder värnas yngre och medelålders ekar så långt möjligt
- skyltar sätts upp och underhålls

Beskrivning av området

Området utgörs av fyra åkerholmar som sticker upp ur omgivande leror på urberggrund. Åkerholmarna är bevuxna med gamla grova spärrgreniga ekar, med inslag av enstaka extremt grova ekar med en diameter över två meter. Vegetationen på den västligaste åkerholmen är delvis lundartad. De två östligaste holmarna präglas helt och hållet av de gamla vidkroniga ekarna. Den fjärde

Åkerholmen är mycket liten och marken mellan ekarna är täckt av stenblock i olika storlekar.

Skäl för beslut

För att bevara områdets naturvärden behöver reservatets syfte ändras och föreskrifterna kompletteras med föreskrifter som möjliggör bete.

Prioriterade bevarandevärden

Äldre trädbärande ängs- och hagmarker med grova ädellövträd, mulmbildande hålträd, döda stående träd och grova lågor har en mycket stor betydelse för den biologiska mångfalden. Grova ihåliga ekar i hävdade marker är den enskilda biotop i Sverige som hyser flest hotade insektsarter. Just trakten runt Strömsholm är entomologiskt sett en av de mest värdefulla trakterna i landet.

Bevarandevärdena i området är i mycket hög utsträckning knutna till den extremt rika förekomsten av gamla grova ekar vilka dominerar trädskiktet i området. Totalt finns ca 110 jätteeckar (grövre än en meter i diameter) i området, varav flera är extremt grova. Sju ekar med en omkrets över fem meter har påträffats i området. Många av dessa är hålträd och här förekommer flera sällsynta skalbaggar och klokrypore som är knutna till gamla hålträd och som gynnas av solexponering. På ekarna växer även flera sällsynta lavar som anses vara knutna till gamla grova ekar i halvöppna till öppna hagmarker. Likaså finns flera sällsynta svamparter på stammar, stambaser och grenar. Naturvärdena i området är beroende av hävd. Bete (eller slåtter), tillsammans med röjning av igenväxningsvegetation och uttag av en del yngre och medelålders träd krävs, för att bevara områdets naturvärden. Det är dock mycket viktigt att så långt möjligt värna en jämn åldersfördelning och förnygring.

Upphävande av tidigare beslut

Föreskrifter

Till stora delar motsvarar det nya beslutet tidigare beslut, men vissa föreskrifter för allmänheten har tagits bort eller ändrats. Inga ändringar sker i föreskrifterna under A, däremot har ett par föreskrifter tagits bort under C. Förbudet mot att klättra i boträd har tagits bort då de motsvaras av nationell lagstiftning som ger ett tillräckligt skydd. Föreskrifterna om förbud mot att cykla i reservatet tas bort då detta förbud inte behövs för att uppnå syftet med reservatet. Länsstyrelsen bedömer att de reviderade reservatsföreskrifterna i allt väsentligt motsvarar eller förstärker det ursprungliga reservatsbeslutet.

Syfte

I det ursprungliga beslutet anges att huvudsyftet är att "Bevara ett ädellövskogsområde med dess flora och fauna". Länsstyrelsen anser att huvudsyftet behöver ändras för att bevara områdets naturvärden. och att syftet istället bör vara att "bevara och utveckla naturvärden knutna till trädklädda ängs- och betesmarker med ett stort inslag av gamla grova ekar" m.m.

Förutsättningarna för att hävda området genom bete har förändrats på ett väsentligt sätt sedan reservatet bildades. När reservatet bildades saknades det förutsättningar för att hävda området, vilket utgjorde grund för formuleringen av syftet. Bristen på betesdjur var påtaglig. Strömsholmsområdet var till stor del ohävdad och igenvuxet, vilket bland annat framgår av skötselplanen för det närliggande naturreservatet Strömsholm som fastställdes 1998. Bete av de fyra holmarna som ingår i reservatet förutsätter även att delar av åkermarken utanför reservatet tas i anspråk för bete. Avtalet med AssiDomän som utgjorde grund för reservatsbildningen innehöll ingen nyttjanderätt för Länsstyrelsen till åkermarken i anslutning till reservatet. Nu finns dock möjlighet till skötsel av åkerholmarna, såväl praktiskt i form av betesdjur som ekonomiskt i form av miljöstöd och för restaurering i form av LIFE-projektet MIA.

Att lämna området att utvecklas mot naturskog är inte heller förenligt med bevarandet av områdets flora och fauna, vilket ingår som en del i det ursprungliga syftet för området. De rödlistade arter som är påträffade i området skulle på lång sikt missgynnas eller försvinna från området om området lämnas till fri utveckling. Till exempel saknar läderbaggen, som är en prioriterad art enligt art- och habitatdirektivet, möjlighet att finnas kvar i området om det inte hävdas genom bete eller motsvarande skötsel.

Då området är relativt litet är det nödvändigt att hela området betas för att långsiktigt kunna bevara de sällsynta och svårspredda insektsarter som förekommer i området (tex läderbagge). Områdets läge i Strömsholmsområdet, mellan de tre naturreservaten Ek-, Hägg- och Lindholmen och naturreservat Strömsholm gör att området har stor betydelse för spridningen av arterna i landskapet.

Länsstyrelsen bedömer sammanfattningsvis att områdets naturvärden i allt väsentligt är knutna till gamla grova solexponerade ekar med dess sällsynta insekter, spindeldjur, lavar och svampar. Områdets naturvärden kommer därför att missgynnas om området lämnas att utvecklas till ädellövnaturskog. Syftet med reservatet behöver därför ändras. Mot bakgrund av detta bedömer Länsstyrelsen att det finns synnerliga skäl att ombilda reservatet och ändra syftet.

Miljökvalitetsmål

Revideringen av naturreservatet är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt- och djurliv om vilka Sveriges riksdag beslutat.

Riksintressen

Området ingår i riksintresseområdet ”Mälaren med öar och strandområden”. Riksintresseområdet avser utöver friluftslivsintresset även naturvårdsintresset och kulturmiljövårdsintresset.

Natura 2000

Naturreservatet motsvarar ett Natura 2000-område, Strömsholms Kungsladugård SE0250155. I området förekommer naturtypen Trädklädda betesmarker (9070) och skalbaggsarten läderbagge (*Osmoderma eremita*). Länsstyrelsen bedömer att Natura 2000-områdets tillstånd kommer att gynnas av revideringen av naturreservatsbeslutet och den skötsel som därav följer.

Intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att områdets värden, med dess arter och livsmiljöer, bäst bevaras och tillgodoses genom att de värdefulla trädklädda ängs- och betesmarkerna även fortsättningsvis skyddas som naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syfte och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark, växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen, i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken, finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att revideringen av reservatsbeslutet är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Ärendets handläggning

Området avsattes den 14 oktober 1948 som domänreservat. Området gavs i länets naturvårdsplan klass II, på grund av dess botaniska värden (ekhagar med gamla ekar) och landskapsbilden (framträdande i det öppna landskapet). I naturvårdsplanen noterades även att bete är önskvärt. I samband med att Domänverkets bolagisering 1992 gjorde Länsstyrelsen på uppdrag av Naturvårdsverket en bedömning av vilka domänreservat i länet som har sådana värden att de bör ges ett långsiktigt skydd som naturreservat. Naturvårdsverket och AssiDomän AB slöt 1995 ett avtal om naturreservatsbildning av ett antal särskilt värdefulla domänreservat i hela landet. Strömsholms Kungsladugård är ett av de områden som omfattas av avtalet. Berörd fastighet har därefter överförs till Fastighetsverket. I samband med bildandet av reservatet framhöll Skogsstyrelsen vad gäller Strömsholms Kungsladugård och dess naturvärden att ”förutsättningarna förändras på ett negativt sätt om träd- och buskvegetationen tillåts att utvecklas fritt”. När reservatet bildades genom Länsstyrelsens beslut 29 maj 1996 (231-6927-95) bedömdes det dock att det saknades möjlighet att beta dessa åkerholmar som är belägna i en rationellt brukad åker, och det beslutades därför att området skulle lämnas att utvecklas mot ädellövskog. Förutsättningarna för att långsiktigt kunna beta detta område har dock ändrats och i Strömsholmsområdet betas nu stora arealer ekhagar som höll på att växa igen när reservatet bildades.

I samband med att en bevarandeplan togs fram för Natura 2000-området uppmärksammades behovet av att revidera skötselplanen då de gällande bestämmelserna och skötselinriktningen inte bedömdes ligga i linje med de åtgärder som krävs för att gynna områdets bevarandevärden. Då en framtida skötsel snarare borde inriktas på att hävda området som varierade trädklädda betesmarker än att lämna området till fri utveckling mot alltmer slutna ekskogar, bedömdes det att avvikelsen från det gällande beslutets syfte var så pass stor att det inte räckte med en revidering av skötselplanen utan att även reservatsbeslutet med syfte och föreskrifter skulle ses över. Under hösten år 2009 genomfördes en inventering av främst lavar och svampar, men även enstaka skalbaggsarter noterades. Vi denna påträffades Natura 2000-arten läderbagge, vilket ytterligare stärker behovet av revidering av reservatsbeslutet, då läderbaggen inte kommer att kunna finnas kvar i området om de öppna delarna sluter sig till ädellövskog.

Föreliggande beslut med tillhörande skötselplan har upprättats efter dialog med Fastighetsverket. Inga ersättningsanspråk har framförts av Fastighetsverket.

Samråd

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, samt enligt 25 § nämnda förordning med Hallstahammars kommun.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen har enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning utrett föreskrifternas kostnadmässiga och andra konsekvenser och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning daterad den 11 november 2011.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken har enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. förelagts att inom en tid av en månad yttra sig över förslag till beslut om revidering av naturreservatet Strömsholms Kungsladugård. Förslaget till beslut har därutöver sänts på remiss till flera myndigheter och organisationer.

Remissyttranden

Naturvårdsverket, Fastighetsverket, Entomologiska föreningen i Dalarna – Västmanland, Hallstahammars kommun och Skogsstyrelsen är positiva till revideringen och anser att den kommer att förbättra möjligheterna att bevara områdets naturvärden. Naturvårdsverket har särskilt påtalat vikten av att säkerställa en stor del av yngre trädgenerationer och att bete inte bör ske med hästar. Naturvårdsverket har även framhållit att undantaget för framförande av motorfordon är olämpligt och bör justeras då det riskerar att leda till markkompaktering, samt påtalat att formuleringarna i B-föreskrifterna vad gäller röjning och gallring bör förtydligas. Länsstyrelsen anser att det tills vidare är nödvändigt att inte utvidga reservatet, utöver den utvidgning som nu sker med den norra delen av den östligaste holmen. Undantaget för att använda motordriv

fordon i skötseln bedöms vara nödvändigt för skötseln av området. Vikten av att värna kontinuitet av ek har förtydligats. Jägarförbundet är positiva till att jakt kommer att tillåtas i området även fortsättningsvis. Riksantikvarieämbetet har meddelat att de inte har något att erinra.

Upplysningar

Natura 2000

Livsmiljöer och arter som är utpekade enligt Natura 2000 ska uppnå eller bibehålla ett gynnsamt bevarandetillstånd. Detta innebär att verksamheter eller åtgärder som kan orsaka betydande störning på områdets livsmiljöer, kräver tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken.

Dispens från föreskrifterna mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservaten. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva naturreservatet.

Ersättningstalan

I de fall överenskommelse med sakägare om ersättning inte träffats vid tidpunkten för detta beslut fortsätter förhandlingen om ersättning, dock längst ett år efter att beslutet vunnit laga kraft. Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan ska enligt 31 kap. 13 § miljöbalken lämnas in till miljödomstolen inom ett år från det att detta beslut har vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslut om kungörelsedelgivning, se bilaga 3.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen enligt bilaga 4, formulär nr 11. Kungörelsedelgivning har skett när två veckor har förflutit från beslutet om kungörelsedelgivning, om kungörande och övriga föreskrivna åtgärder har skett i rätt tid.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd. C, vilka gäller omedelbart.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit landshövding Ingemar Skogö, beslutande, och naturvårdshandläggare Carl Hanson, föredragande, samt

länsråd Sofia Wallström,
enhetschef Anna Olofsson,
chefsjurist Caroline Wall,
planhandläggare Oskar Vikman,
lantbrukskonsulent Robert Ström,
antikvarie Helena Fennö

Ingemar Skogö

Carl Hanson

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med kartbilaga
3. Beslut om kungörelsedelgivning
4. Hur man överklagar